

**Minimální preventivní
program
pro školní rok
2011/2012**

ZŠ B. Hrozného, nám. B.Hrozného 12, 289 22 Lysá nad Labem

1. ÚVOD

Drogová problematika je velmi ožehavou otázkou současnosti, a proto se tomuto problému a zejména jeho prevenci oprávněně věnuje mnoho pozornosti.

Škola má možnost sehrát jednu z důležitých rolí v prevenci užívání návykových látek a výskytu patologických jevů.

Škola pomáhá rodičům v rozvoji dítěte jeho vzděláváním a socializací ve skupině dětí a výchovou dítěte k dovednosti žít ve formální společenské instituci. Škola ovlivňuje proces osvojování příslušných forem chování, rozvíjí sociální a komunikační dovednosti. V oblasti primární prevence podává informace k předcházení a minimalizaci rizikových projevů chování, ke zdravému životnímu stylu a v neposlední řadě dokáže ukázat smysluplné využití volného času.

2. VYTYČENÍ RIZIKOVÉHO CHOVÁNÍ

Prevence rizikového chování u dětí a mládeže v působnosti naší školy představuje aktivity v následujících oblastech prevence:

- drogové závislosti, alkoholismus, kouření
- šikanování, vandalismus, dětská kriminalita, agrese, rasismus
- virtuální drogy (počítače, televize, DVD...)
- záškoláctví
- xenofobie, rasismus
- problematika HIV/AIDS
- spektrum poruch příjmu potravy
- sexuální rizikové chování
- rizikové sporty a rizikové chování v dopravě

3. CÍLE PROGRAMU

Některé děti přicházejí z rodin s nižší sociokulturní úrovní, ve kterých jsou životní hodnoty vybudované na nízkých základech. Proto se setkáváme s mladistvou delikvencí, kouřením, ale i s problémem jiných návykových látek.

- podporovat rozvoj osobnosti žáků – pracovat s tématy: rozvoj sebepoznání, růst sebevědomí, sebevědomí, práce s emocemi, komunikační dovednosti, řešení konfliktů, rozhodování, zvládání stresu, spolupráce, vrstevnický tlak, obrana proti manipulaci, smysl života a plánování
- nabízet alternativní využití volného času, rozšiřovat kulturně společenský rozhled, poskytovat informace o zdravém životním stylu
- navazovat komunikaci žáků s učiteli i se spolužáky, vytvářet přátelskou atmosféru ve třídě, škole, vést k pozitivní změně klimatu školy, hledat pomoc při problémech žáků, prohlubovat komunikaci a spolupráci s rodinou
- prostřednictvím neformálního vzdělávání být zdrojem informací o kouření, alkoholu a jiných návykových látkách
- zvyšovat schopnost dětí pracovat v týmu

Cílem působení v oblasti prevence rizikového chování jsou žáci 1. – 9. ročníku naší školy, kteří dokáží být odpovědní za vlastní chování a způsob života v míře přiměřené jejich věku a mentální schopnostem. Snahou je vychovat žáka :

- s posílenou duševní odolností vůči stresu, negativním zážitkům a vlivům,
- schopného dělat samostatná (a pokud možno správná) rozhodnutí,
- s přiměřenými sociálně psychologickými dovednostmi,
- schopného řešit, případně nalézt pomoc pro řešení problémů,
- s vyhraněným negativním vztahem k návykovým látkám,
- podílející se na tvorbě prostředí a životních podmínek

Cílové skupiny

Na začátku školního roku si třídní učitel pomocí dotazníku vytvoří jednoduchý „třídní sociogram“ k diagnostice rizik pro možný výskyt rizikového chování u jednotlivých dětí. Zjišťuje konkrétní sociální situaci a společenské vlivy formující jejich osobnost. Zároveň zjišťuje situaci ve třídě a kolektivu.

U mladších dětí rozhovorem v kruhu nebo individuálním rozhovorem zjišťuje informace např. o tom, koho má dítě v rodině nejraději, s kým tráví nejvíce času a jakým způsobem, jak se cítí v třídním kolektivu, jaké jsou jeho zájmy, na které by bylo možné zaměřit mimoškolní aktivity. V oblasti návykových látek získává informace, např. kdo v rodině kouří... Pod vedením metodika prevence vzniká dotazník k této problematice pro žáky ze 4. a 5. tříd.

U starších dětí může třídní učitel zjistit, zda se již dítě setkalo s návykovými látkami, zda s ní má vlastní zkušenost, zda je v jeho okolí někdo, kdo užívá návykové látky, jaký má životní vzor. Informace slouží k vyhodnocení situace na škole a k odhalení rizikových skupin, na které je třeba se zaměřit.

Aktivity zaměřené na nespecifickou primární prevenci

Tématické okruhy OSV jsou členěny do tří částí zaměřených na osobnostní, sociální a mravní rozvoj dětí. Do výuky se zařazují témata, která reflektují aktuální potřeby žáků nebo vycházejí z domluvy s nimi. Všechna témata se uskutečňují prakticky prostřednictvím volných her, psychoher, modelových situací, hraní rolí, diskuzí, brainstormingu, kreslení, relaxačních technik a hlavně konkrétních situací, které život ve třídě a škole přináší. Působení by mělo být poměrně široké a zaměřené na posilování odolnosti čelit různým nástrahám, schopnosti orientovat se v rizikových situacích, vypořádávat se se situacemi zátěžovými, učit se asertivitě a ovládat úzkostné stavy.

Osobnostní rozvoj

1. – 2. ročník se zaměřuje na *rozvoj schopností poznávání* – formou her vede ke cvičení smyslového vnímání, pozornosti soustředění, dovednosti zapamatování, řešení problémů.
3. – 5. ročník se zaměřuje na *sebepoznání a sebepojetí* – v rámci celého procesu hodin Přírodovědy, Vlastivědy a doplňkových hodin, dítě získává informace o sobě i druhých, ověřuje vztah k sobě samému i k druhým, získává zpětnou vazbu od druhých, formou jednoduchých psychoher buduje pozici v tř.kolektivu i zdravé a vyrovnané sebevědomí.
6. – 9. ročník – pozornost se zaměřuje na *seberegulaci* cvičení sebekontroly, sebeovládání, psychohygienu – pozitivní naladění mysli, dovednosti zvládnání stresových situací, relaxaci, na kreativitu a citlivost v mezilidských vztazích.

Sociální rozvoj

1. – 9. ročník rozvíjí *poznávací schopnosti dětí*, vzájemné poznávání ve třídě, pozornost vůči odlišnostem a hledání výhod v odlišnostech. Upevňuje *mezilidské vztahy*, schopnost empatie, vzájemný respekt, podporu a pomoc. V hodinách Občanské výchovy se dotknou tématu lidských práv jako regulativu vztahů.

Důležitou součástí rozvoje dítěte je oblast *komunikace*. Domníváme se, že schopnost komunikace, schopnost dialogu, verbální a neverbální komunikační dovednosti, řešení konfliktů, odmítání, prosba, vyjednávání, vysvětlování apod. jsou velmi důležitou součástí prevence.

S komunikací úzce souvisí i *schopnost spolupráce a soutěživost*, dovednost ustoupit, respektovat názor druhých, řešit konflikt, vyjádřit nesouhlas...

Morální rozvoj

6. – 9. ročník se zaměřuje na *rozvoj rozhodovacích dovedností* a schopnost řešení problémů – trénuje odpovědnost za vlastní rozhodnutí, umění vyrovnat se s neúspěchem, řešení závažných situací (odmítání návykových látek...)

Další oblastí jsou *hodnoty, postoje, praktická etika*. Žáci získávají povědomí o kvalitách typu spolehlivost, spravedlnost, respektování...

Považujeme za velmi důležité, aby třídní učitelé a všichni pracovníci školy byli v této oblasti žákům velmi dobrým vzorem.

Aktivity zaměřené na specifickou PP

Všichni vyučující využívají hodin Prvouky, Občanské výchovy, Rodinné výchovy i dalších předmětů k diskuzi. Témata se mohou týkat kouření, alkoholu, šikany, záškoláctví, vandalizmu, kriminality, gamblingu, rasismu, poruchy příjmu potravy, domácího násilí...

Učitelé jsou pro děti zdrojem informací. Poznatky zařazují do různých předmětů, přístupnou formou, s ohledem k věku a zvláštnostem dětí. Zároveň využívají i videoprojekce k tématu (sexuální výchova, Nechte mě bejt, Život bez naděje, Synkopa imunity, Řekni drogám NE...)

Učitelé pracují s publikacemi, zabývající se zmiňovanou problematikou. Účastní se dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků (semináře CEVAP, semináře s problematikou prevence rizikového chování v praxi škol KÚ Středočeského kraje, semináře Saferinternet.cz (národní centrum bezpečnějšího internetu).

4. CHARAKTERISTIKA ŠKOLY

Název školy : Základní škola Bedřicha Hrozného

Adresa : Nám. B. Hrozného 12, 289 22 Lysá nad Labem

IČO : 61632171 (Dnem 1.1.1995 je ZŠ zřízena jako právnická osoba se samostatně právní subjektivitou jako příspěvková organizace.)

IZO : 102 386 072 (zařazena do sítě škol s účinností od 28.2.1996)

Kontakty : Tel. 325 551 088, 325 551 302

E-Mail: info@zsbhrozneho.cz

Web: www.zsbhrozneho.cz

Zřizovatel: Město Lysá nad Labem

Adresa zřizovatele: Husovo náměstí 23, 289 22 Lysá nad Labem

Ředitel školy: Mgr.Karel Špecián

Vzdělávací program : 1. – 5. r. „Bedříšek – bez dřiny a stresu, kreativně, otevřeně a spolu“,
č.j. 28Ř-01/2007

6. – 9. r. „Bedříšek – bez dřiny a stresu, kreativně, otevřeně a spolu“,
č.j. 28Ř-01/2007

Součástí školy:

Školní družina – poskytuje péči žákům v době mimo vyučování. Zaměřuje se na rozvoj zájmové činnosti žáků v oblasti výtvarných, hudebních, sportovních a dalších aktivit.

Vlastní malá tělocvična, 2 budovy, 21 kmenových tříd a odborné učebny Fy, CHE, ICT, školní kuchyňka, Z, Pě. Jsme limitováni prostorem, citelně nám chybí velká místnost pro shromažďování všech žáků (aula, posluchárna).

5. ANALÝZA SOUČASNÉHO STAVU NA ŠKOLE

K posouzení problematiky slouží dotazníky, pracovní listy, pozorování, fotodokumentace (jako evaluační nástroj), rozhovory, které ukazují na informovanost žáků o rizikovém chování, možný výskyt návykových látek na škole i mimo ni, vlastní názor na návykové látky a znalost možností pomoci. Horká novinka s mrazivou hrozbou: Amsterdam Shop! (Jde o prodejnu, kde se oficiálně prodávají sběratelské potřeby. V obalech sběratelských artiklů se skrývají výtažky nejrůznějších rostlinných látek, povzbuzujících chemických sloučenin i syntetické náhražky drog. Jde o skutečné drogy, ovšem takové, které nejsou na seznamu zakázaných látek. Tento obchod z hlediska toho co nabízí, reprezentuje čiré zlo). O šikaně jsou žáci schopni mluvit a s pomocí učitelů se i bránit. Co se týče alkoholu a kouření, žáci vědí o možných následcích, ale dokud bude současný stav okolím tolerován, ani prevence nebude všemocná. Zásadně platí, že potíže dětí a mladých lidí spojené s online komunikací je nutné nepodceňovat. Neřešené mohou mít fatální důsledky. Negativní průvodní jevy informačních technologií představují vážně riziko pro zdravý psychosociální vývoj a bezpečnost dětí a dospívajících, zaslouží si proto cílenou prevenci. Výchova dětí k bezpečnějšímu a etickému užívání moderních technologií ve školách a zvýšení jejich povědomí o možných hrozbách jsou nejúčinnější a zároveň nejdostupnější prostředek prevence.

Silné stránky:

- základní škola je aktivní v ekologické výchově,
- zájem žáků o sport, dobrovolnické práce, sbírky,
- pořádáme sportovní kurzy, adaptační kurz pro 6.ročníky, charitativní akce (Stonožka)
- naši žáci dosahují velmi dobrých výsledků na olympiádách, soutěžích a při prezentaci prací v projektech,
- cílem vedení školy je trvale udržitelná dobrá atmosféra jak mezi učiteli a žáky, tak mezi dospělými zaměstnanci navzájem; nejčastějším zdrojem nepochopení je netolerance, neochota naslouchat a někdy i nedostatečná úroveň sociální interakce jak mezi žáky, tak některými zaměstnanci školy a bohužel i mezi některými zákonnými zástupci

Příležitosti:

- navázat a udržet užší kontakt s jinými institucemi (Policie ČR, Prev-centrum, OSPOD, kurátor atd.
- učitelé mají zájem o informace, chtějí se orientovat v problematice prevence, chtějí se učit „něco nového a užitečného“, vyzkoušet si nové techniky, které by mohli využít při výuce svého předmětu a třídnických hodinách („inspirace“),
- nadšení ze strany žáků a rovněž tak i učitelů pro mimoškolní aktivity (výlety, exkurze cestopisné přednášky, projektové vyučování),
- zájem žáků o zdravý životní styl,
- zlepšit spolupráci Školské rady a Rady rodičů. (řešení závažných problémů, nikoli nepodstatných osobních záležitostí)

Slabé stránky:

- nedaří se včas odhalit vandalismus, vzrůstající agresivita některých žáků,
- komunikace mezi rodičem a školou obecně,
- nedostatek finančních prostředků pro mimoškolní aktivitu,
- nedostatek finančních prostředků pro DVPP,
- nízký zájem o pomoc při řešení problémů ze strany zřizovatele - s výjimkou spolupráce s kurátorem péče o mládež p. Najmonem a OSPOD

6. GARANT PROGRAMU

Ředitel: Mgr. Karel Špecián

Výchovná poradkyně: Mgr. Milena Borovičková

Školní metodik prevence: Mgr. Jana Tovarová

Spolupráce s vedoucími předmětových komisí, metodického sdružení, pravidelná konzultace s učiteli Rodinné výchovy, Občanské výchovy, Informační technologie, Dějepisu. Letos naše škola projevila zájem o spolupráci se školní psycholožkou Mgr. Helenou Vlčkovou na supervizní setkání.

7. SPOLUPRÁCE S RODIČI

Rodiče jsou prostřednictvím třídních učitelů informováni o realizaci MPP na škole, o situaci na škole i o možnostech případné pomoci průběžně na webových stránkách školy, třídních schůzkách a prostřednictvím některých článků v Listech. Nejlepším řešením by bylo větší zapojení rodičů. Tento bod se stále zcela nedaří plnit. Převažuje spíše snaha problémy nevidět.

Prostřednictvím letáku jsou rodiče informováni o tom, jak poznat, že dítě bere drogy. Leták tvoří přílohu č. 1.

Je známo, že rodiče mají o školu zájem především v předškolním věku dětí a pak při nástupu dítěte do první třídy, pak jejich zájem úměrně věku klesá. Pokud je dítě úspěšné a nemá výchovné problémy – není třeba školu navštěvovat, anebo je neúspěšné, má výchovné problémy, chodí za školu – potom raději nekomunikují a nevystavují se problémům a nutnosti je řešit. Jsme si dobře vědomi toho, že vzájemná spolupráce výraznou měrou přispívá ke školní úspěšnosti dětí. Třídní učitelé se snaží být ve velmi úzkém kontaktu s rodiči, informují o veškerém dění ve škole (email, telefonicky), motivují rodiče ke spolupráci se školou, umožňují vstup do výuky. Zároveň je s rodiči navazován kontakt se školou formou prezentace výsledků práce dětí, formou veřejných vystoupení a sportovním odpolednem „Dnes soutěží rodiče a děti“ (v projektu jde o zapojení rodičů do využití volného času a vytvoření přátelské atmosféry).

8. VZDĚLÁVÁNÍ PEDAGOGŮ

Pedagogové se v rámci svých možností zúčastní aktivit zaměřených na prevenci rizikového chování. Školní metodik prevence po celý rok sleduje nabídku seminářů. Bude se zúčastňovat nabídnutých seminářů a informovat pedagogické pracovníky školy.

Témata:

- problematika šikany a závislostí (semináře týkající se možnosti práce v oblasti prevence nápravou špatných vztahů ve skupině, prevencí šikany),
- budování autority pedagoga (semináře na téma formální a neformální autority, chyby v komunikaci),
- zážitková pedagogika (semináře zabývající se problematikou zážitkové pedagogiky, budováním atmosféry v kolektivu třídy),
- programy primární prevence pro děti a mládež (prevence HIV/AIDS, neplánované těhotenství..),
- semináře s tematikou Prevence rizikového chování v praxi škol (prevence kouření, kriminalita dětí a mládeže...),
- kyberšikana
- agrese

9. METODY PRÁCE

V rámci výuky jsou a budou i nadále kromě tradičních metod práce využívány další metody, které se osvědčily. Výchova probíhá mezipředmětově.

Některé používané metody práce:

- výklad (informace),
- samostatná práce (slohové práce na určená témata, referáty, informace z tisku, práce na PC),
- besedy, diskuze, rozhovor, pozorování
- sociální hry, hraní rolí, obhajoba určitého názoru, trénování způsobu odmítání,
- skupinová práce ve třídě,
- prožitkový program,
- komunitní kruh.

Na prvním stupni je v hodinách prvouky a přírodovědy hlavně kladen důraz na nebezpečí kouření a užívání alkoholických nápojů, zneužívání léků a orientačně o návykových látkách, o rizikovém chování v dopravě, kontaktu s cizím člověkem. Na druhém stupni se žáci seznamují s různými druhy návykových látek, jejich škodlivými vlivy na organismus, se zeměmi, ve kterých se drogy vyrábějí, jejich dovoz do ČR a historii jejich výroby. Poruchy příjmu potravy (anorexie, bulimie), kyberšikanou, násilím, záškoláctvím, vandalismem. V hodinách Rodinné výchovy, Občanské výchovy jsou k osvojení ochranných kompetencí využívány sociální hry, ve kterých se děti učí obhajovat svůj názor, řešit konflikty.

Živá schránka důvěry

Schránka slouží pro dotazy dětí na různou problematiku. Odpovědi najdou na nástěnce (pokud byl dotaz anonymní) nebo přímo adresně. O problému by se mělo hovořit i v kolektivu třídy.

Další formou je tzv. volání SOS (všechny děti ve škole znají metodika prevence, za kterým mohou přijít vždy ve chvílích, kdy potřebují řešit osobní problém, mají chuť se svěřit, s někým poradit) a seznámení žáků s krizovými telefonními čísly.

Krizová telefonní čísla:

Drop in	224 223 758
K centrum Nymburk	325 514 424
Linka bezpečí	116 111
Linka vzkaz domů	800 111 113, 724 727 777
Rodičovská linka	840 111 234
Pedagogicko psychologická poradna	325 512 667
Sociální středisko FOD	325 512 551
Linka AIDS pomoci	800 800 980
OSPOD Lysá n.L. - kurátor	325 510 276
- pí. Tobiášová	325 510 250

10. JEDNORÁZOVÉ A DALŠÍ AKTIVITY

Volný čas jako prevence

V dnešní době se většina lidí setkává s velmi vysokými nároky, ty jsou na ně vyvíjeny jak ze strany rodiny, školy, společnosti, tak i tlaky kladené pomocí komunikačních technologií. Na základě uspěchanosti našeho života se i více začala prohlubovat problematika sociálněpatologických jevů.

Jakým způsobem můžeme ovlivňovat tyto negativní projevy chování? Prvopočátek všeho je v rodině, do té se jedinec dostává jako do první společnosti po svém narození. Ta jej však ovlivňuje nejen v pozitivním smyslu, ale bohužel i v negativním smyslu. Dalším prostředím je společnost, se kterou se jedinec setkává během svého života od narození až po svoji smrt. S nárůstem problémů v sociální sféře se problematika volného času dostává neustále do popředí. Dětem a mládeži jsou předkládány velmi lákavé a zajímavé volnočasové aktivity, většina je však také různě finančně náročná. V současné době se již začínají výrazně projevovat finanční rozdíly mezi jednotlivými skupinami obyvatelstva, tyto mimo jiné ovlivňují i možnosti rodičů dopřát svým dětem určitou volnočasovou aktivitu.

Co dělají děti ve volném čase a kolik toho času vlastně mají? Přibývá dětí, které jsou již od nejútlejšího věku učeny sledovat nejrůznější televizní pořady a později usedají před monitory počítačů. Další skupinou jsou děti, jejichž rodiče se jim od malička snaží zajišťovat nejrozmanitější druhy zábavy (kojenecké plavání, sportování přes výtvarné činnosti, zpěv a další), které je provázejí až do nástupu povinné školní docházky. Po nástupu do školy se rodiče snaží dále svoje děti podporovat a rozvíjet jejich zájem o volnočasové aktivity. Tyto děti jsou zvyklé na aktivní trávení volného času, a dokonce tyto aktivity samy vyhledávají, míra rizika trávení volného času nesprávným způsobem, mezi který patří např. potulování se po ulicích či pohybování se v kruzích nejrůznějších part bez jasné náplně či sklony k drobné kriminalitě, výrazně omezuje.

Neustále pracujme na prevenci, zapojujme děti a mládež do nejrůznějších zajímavých projektů. Obracejme se na rodiče a vzbuzujme jejich zájem.

Máme kvalitní nabídku volnočasových aktivit. Na naší škole mají děti velký výběr kroužků organizovaných školou i DDM Nymburk. Význam sportu a pohybu pro zdraví člověka si na naší škole uvědomujeme, a také proto jsme si pro děti připravili širokou škálu nepovinných sportovních předmětů (florbal, sportovní hry, mažoretky, pohybové hry) a kroužků (keramika, sborový zpěv). Je třeba uvést, že v našich sportovních kroužcích a nepovinných předmětech má šanci sportovat opravdu každý – nejsou to záležitosti výběrové (nepovinné předměty jsou zdarma, čímž se snažíme dětem odstranit i ty nejmenší překážky, které by je od jejich sportování mohly odrazovat). Je přeci jasné, že zdravý životní styl, ke kterému jednoznačně sport a pohyb patří, není jen pro děti sportovně nadané, ale je důležité vypěstovat dobrý vztah ke sportu i v dětech, které nejsou tak šikovné. Další oblastí, ve které nabízíme žákům vyžití, je kultura. Zhruba třikrát až čtyřikrát za školní rok vyjíždí děti s našimi učitelkami na večerní divadelní představení do Prahy. Jedná se o jednu z forem sblížení dětí s učiteli, neboť žáci se cítí ve společenských šatech v důstojném divadelním prostředí jakoby vyspělejší a otevřeněji komunikují. Jsou to akce, které děti rozvíjejí správným směrem a zvyšují jejich kulturní přehled.

Samozřejmostí je účast žáků naší školy v předmětových olympiádách. Učitelé jednotlivých předmětů rádi pomáhají žákům v případě na okresní, krajská, ale i celorepubliková kola olympiád v nichž naši žáci dosahují velmi dobrých umístění.

Pořádáme adaptační kurz pro žáky 6. ročníků. Smyslem adaptačních kurzů je děti seznámit nejen s jejich novými spolužáky, ale také pokusit se stmelit nový kolektiv; pomoci dětem, aby

se v něm cítily dobře a bezpečně, a ukázat jim, že ve škole mohou prožít pěkné a nezapomenutelné zážitky, pokud si budou vzájemně oporou. Seznamovací hry pomohly novým dětem poznat svoje spolužáky, při pohybových hrách si děti zadováděly a psychosociální hry dětem pomohly přemýšlet o sobě samých i o lidech kolem sebe. Náplň kurzu včetně cílů tvoří přílohu č. 4 tohoto materiálu.

Vyučující všech ročníků si na začátku školního roku připravili plán exkurzí a procházek, které s dětmi během roku uskuteční. Kladou si za cíl nejen obohacení výuky a propojení mezipředmětových vztahů, ale také rozšíření obzoru žáků. Snaží se informovat o životě mimo okruh jejich zájmů. Pokouší se o ukázkou jiných oblastí života a jiných alternativ využití volného času, se kterými se v některých rodinách nemají děti možnost setkat. Exkurze a výlety jsou systematicky zařazovány do měsíčních plánů školy.

Aktivity nad rámec školních osnov:

- sportovní soutěže, turnaj v malé kopané, fotbal, atletika
- přespolní běh
- dopravní soutěž
- nástěnková soutěž
  - „Trápíš-li se kvůli šikaně, pomůžeme Ti!“ (v průběhu celého školního roku nachází žáci na nástěnce různé otázky nebo úkoly, na které hledají odpověď buď sami nebo s pomocí. Otázky a informace se netýkají jen zájmových aktivit, výuky, aktuálních událostí, ale z velké části jsou zaměřeny především např. na problematiku šikany (Leták šikana a Jak se bránit kyberšikaně?; docela užitečné internetové tipy pro mladého surfaře, užitečné internetové tipy pro rodiče mladších a starších dětí, tvoří přílohu č. 2 tohoto materiálu), sexuální zneužívání dětí, práv dítěte a v neposlední řadě i zajímavostí k otázkám návykových látek. Cílem je nenásilné informování a nabídnutí témat k diskusi mezi dětmi a vyučujícími)
- ŠIK CZ (školní informační kanál, který má zabezpečit neustálý přísun kvalitních a žádaných informací v oblastech :
  - oblast nespécifické prevence,
  - oblast primární a sekundární prevence rizikového chování,
  - možnosti dalšího vzdělávání žáků,
  - oblast mimoškolní činnosti a aktivního trávení volného času,
  - aktuality ze světového dění, ze světa kultury, techniky.

Probíhají a budou probíhat besedy s odborníky podle možností školy a momentální nabídky akcí.

11. SITUACE NA ŠKOLE

Přehled problémů:

- problémy s kouřením u žáků ve věku 10 – 16 let (v celém areálu školy je zakázáno kouřit),
- poruchy příjmu potravy (dívky ze 7. – 9. ročníku, informace o rizicích, kontakty na odborníky, léčebný pobyt v lázních),
- experimentování s drogami a alkoholem (podle neoficiálních zdrojů se na škole nedají sehnat drogy, ale mimo školu to není problém, někteří žáci mají zkušenosti s marihuanou a alkoholem, podle odhadu je užívají pouze příležitostně),
- sympatizování s extremistickým hnutím (případ rasistického postoje žáka),
- projev vandalizmu (poškozování skříněk na oblečení, lavic, sociálních zařízení, budovy školy),

- projevy šikany (projevily se problémy v mezilidské komunikaci mezi žáky druhého stupně, prvního stupně (jednalo se o verbální, přímé a nepřímé šikanování, posměch, urážky, agresivitu), kyberšikany (dívky 8.ročníků),
- záškoláctví (jedná se o problém ve vyšších ročnících, tj. 8. a 9. třída). Důvody k záškoláctví: z. jako důsledek problémů souvisejících s učením a vzděláváním; z.jako důsledek vztahových a osobnostních záležitostí; z. jako důsledek vlivu rodinného prostředí a výchovy.

Shrnutí:

Celková atmosféra je z pohledu metodika prevence dobrá, žáci a učitelé spoluvytvářejí příznivé klima školy. Přesto někdy ve škole zavládne „dusno“ ohledně nějakého incidentu nebo díky „špatné náladě“ zúčastněných, někdy i neochotě věc konstruktivně řešit.

12. ŘEŠENÍ PŘESTUPKŮ

Doporučený postup řešení při výskytu patologických jednání ve škole: Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních (č.j.21291/2010-28).

1. rozhovor s žáky, kteří na patologické jednání upozornil,
2. rozhovor s poškozeným žákem,
3. zjištění svědků,
4. přijetí intervenčních opatření k zamezení v pokračování nežádoucího jednání,
5. zabránění domluvě agresorů,
6. rozhovor s agresory, případně konfrontace mezi nimi (vyhnout se konfrontaci poškozených žáků nebo svědků s agresory),
7. informace vedení školy,
8. v případě podezření, že se jedná o trestný čin splnit oznamovací povinnost směrem k Policii ČR (ředitel školy),
9. školy a školská zařízení jsou povinny bez zbytečného odkladu oznámit orgánu sociálně právní ochrany skutečnosti, které ohrožují žáka, nebo že žák spáchal trestný čin, popř. opakovaně páchá přestupky.

Výchovná opatření ve škole

- napomenutí a důtka třídního učitele
- důtka ředitele školy
- snížení známky z chování
- převedení do jiné třídy
- doporučení rodičům návštěvy v ambulantním oddělení střediska výchovné péče pro děti a mládež, PPP

Podání návrhu orgánu sociálně právní ochrany dítěte k zahájení řízení o nařízení předběžného opatření či ústavní výchovy s následným umístěním v diagnostickém ústavu.

Probační a mediační služba

Krizový scénář (jednotlivé postupy při řešení nejobvyklejších případů) tvoří přílohu č. 3.

13. SUBJEKTY PODÍLEJÍCÍ SE NA VÝCHOVĚ DĚTÍ

Oblast školství:

- zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborné a jiném vzdělávání (školský zákon),
- krajský protidrogový koordinátor,
- pedagogicko psychologická poradna.

Rodiče:

- zákon č. 94/1963 Sb., o rodině ve znění pozdějších předpisů.

Orgány sociálně - právní ochrany:

- zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně – právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů.

Policie ČR:

- zákon ČNR č. 283/1991 Sb., o Policii ČR.

Nestátní instituce:

- např. Bílý kruh bezpečí.

14. HARMONOGRAM PROGRAMU

1. volnočasové aktivity žáků

- zapojení do kroužků, kurzů (celoročně)

2. schránka důvěry

- žákům by měla sloužit hlavně tehdy, kdy se dostanou do problémů v souvislosti s návykovými látkami nebo ostatním rizikovým chováním (celoročně)

3. seznámení žáků s MPP

- hodiny Rodinné výchovy, třídnické hodiny

4. seznámení rodičů s MPP + postup školy při zjištění užívání návykových látek

- třídní schůzky a webové stránky školy

5. zapojení do preventivního projektu Policie ČR

- besedy, (celoročně)

6. ankety

- ankety budou zaměřeny hlavně na šikanu, kyberšikanu a protidrogovou prevenci, témata a termíny budou upřesněny

7. besedy pro žáky 1. - 5. ročníků (Internetová kriminalita a šikana aneb Prevence s divadlem VeTři, Hravě žij zdravě – zdravý životní styl), 6.– 9. ročníků(Program prevence neplánovaných těhotenství a interupcí, Image a životní styl, Etiketa do škol aneb základní pravidla chování ve škole a na veřejnosti...). Další besedy budou zaměřeny podle aktuálních nabídek a možností školy.

8. projekty – sbírková akce Červená stužka – Světový den boje proti AIDS 2011, osvětová a informační kampaň;

- Labestra (Láska beze strachu) společnost pro plánování rodiny, osvětová a informační kampaň;
- Hnutí na vlastních nohou – Stonožka,

9. školní projekty: „Dny proti vandalismu“ - zaměřený na vandalismus, vulgaritu a další jevy, které jsou s ním spojeny (8.ročníky), informační materiál tvoří přílohu č.5, „Den prevence ve škole“ - vytváření pozitivního sociálního prostředí ve školách – cílem je vymezení pojmu agrese, seznámení se s možnými důsledky agrese a s legislativou (příloha č.6),

- „Den Země“ - žáci si upevňují vztah k přírodě a ke svému kraji

„Masopust“ - důraz na poznávání tradic a zvyků v regionu; charakteristika období Tří králů do Velikonoc (náplní projektu je příprava a výroba masopustních masek a škrabošek, karnevalových kostýmů, masopustní průvod městem), „Velikonoce“ - žáci se seznamují s velikonočními symboly, s pranostikami, zdobením kraslic, pletením pomlázky, návštěva Skanzenu v Přerově,

„Zdravé zuby“ - jak pečovat o svůj chrup,

„STOB“ - zdravý životní styl (správná životospráva, nutnost pohybu, vhodnost či nevhodnost některých potravin).

Do výuky zařazujeme tělovýchovné chvíle a relaxační cvičení.

15. ZÁVĚR

Minimální preventivní program školy je součástí výchovy a vzdělání žáků po celou dobu povinné školní docházky. Účastní se ho celý pedagogický sbor, žáci, rodiče a odborníci. V rámci MPP je nutné kombinovat poskytování informací z oblasti prevence rizikového chování s výcvikem v sociálních dovednostech. Dále je nutné preferovat přístupy zaměřené do oblasti zdravého životního stylu a aktivního sociálního učení. Program musí brát zřetel na věk a osobní charakteristiky jedinců. Bude mít smysl jedině tehdy, když všichni zúčastnění budou vidět smysluplnost své práce. Tohoto chceme dosáhnout dobrou a pravdivou informovaností, ochotou vyslechnout druhého a nalezením správné cesty v případě pomoci. Pokud se nám povede žáky motivovat k většímu podílu na výzdobě školy, věříme, že se nám povede vytěsnit prvky vandalismu, které se nám stále častěji objevují v podobě ničení výzdoby společných prostor a sociálních zařízení i fasády školy. I tvorbou školního klimatu chceme bojovat proti dalšímu z patologických jevů, kterým je školní šikana. Pevně věříme, že se nám úspěšné preventivní akce letošního školního roku odrazí v chování našich žáků žádoucím směrem – bez zbytečného riskování a experimentování.

Lysá nad Labem dne 30.10. 2011

Mgr. Jana Tovarová, preventistka
Mgr. Karel Špecián, ředitel školy

Leták pro rodiče

Jak poznám, že mé dítě bere drogy?

- Změnilo se chování vašeho dítěte v poslední době v nějakém významném ohledu?
- Má časté výkyvy nálad?
- Straní se vás? Je zlostné nebo depresivní?
- Tráví hodně času v pokoji o samotě?
- Ztratilo zájem o školu a o vyučování, případně o další aktivity, např. sport?
- Zhoršil se jeho prospěch?
- Přestalo trávit čas se starými kamarády? Přátelí se s dětmi, které se vám nelíbí?
Nesvěřuje se a nemluví o tom, kam chodí a co dělá?
- Máte pocit, že se vám doma ztrácí peníze nebo věci nebo máte pocit, že má víc peněz než byste očekávali?
- Reaguje nepřiměřeně, když s ním mluvíte o alkoholu a o návykových látkách nebo se snaží změnit téma?
- Lže nebo podvádí?
- Pozorujete fyzické příznaky užívání drog nebo alkoholu? Rozšířené nebo zúžené zornice, nejasné vyjadřování a myšlení?
- Ztratilo vaše dítě zájem o koníčky? Ztratilo motivaci, nadšení a vitalitu?
- Našli jste někdy důkazy o užívání návykových látek?
- Zhoršil se vztah dítěte k jednotlivým členům rodiny?
- Přestalo se vaše dítě o sebe starat, změnil se styl jeho oblečení?
- Zdá se být méně soustředěné?

Leták šikana

Co je šikanování?

Za šikanování se považuje to, když jeden nebo více žáků úmyslně, většinou opakovaně ubližují druhým. Znamená to, že ti někdo, komu se nemůžeš bránit, dělá, co ti je nepříjemné, co tě ponižuje, nebo to prostě bolí. Strká do tebe, nadává ti, schovává ti věci, bije tě. Ale může ti znepríjemňovat život i jinak. Pomlouvá tě, intrikuje proti tobě, navádí spolužáky, aby s tebou nemluvili a nevšimli si tě.

Proč jsi šikanován?

Není to proto, že jsi špatný, nebo proto, že si to nějak zasloužíš. Chyba není v tobě, ale ve špatných vztazích mezi některými žáky vaší třídy nebo školy. Převládá v nich bezohlednost a násilí. Pamatuj si, že nikdo nemá právo ti ubližovat!

Když se ptali jednoho zoufalého žáka, proč o svém trápení neřekl rodičům, odpověděl: „Já nevím, když přijdu domů, tak se na to snažím nemyslet. A doufám, že už to bude lepší.“ Myslet si, že to bude lepší, je omyl. Nikomu nic neříct je strkání hlavy do písku, které situaci jenom zhoršuje. Nevzdávej to udělej následující:

- Obrat' se na pedagogický sbor. Mohou ti skutečně pomoci, budou ti věřit a neprozradí tě.
- Svěř se svým rodičům.
- V případě, že nenajdeš odvahu říct to jim ani svým rodičům, zavolej na bezplatnou Linku bezpečí, telefon 116 111.

Jak se bránit proti kyberšikaně?

- **nereagovat** – tzn.neodpovídat agresorovi, protože konstruktivní debata není stejně možná
- **uložit, vytisknout, popř.jinak uchovat** emaily, SMSky..., jako důkazní materiál
- **změnit svou virtuální identitu** – vystupovat pod jinou přezdívku, vytvořit si jiný email, změnit SIM kartu...
- nikde **neuvádět svou skutečnou identitu** – jméno, věk, adresu, telefon...žádné údaje o sobě a blízkých, podle kterých bychom byli pro agresora identifikovatelní.Vystupovat pod obecnou nic neříkající přezdívku.
- v případě, že se stanu **obětí kyberšikany**, zkusit vypátrat, kdo je agresor (prohlédnout si jeho osobní údaje, apod...)
- **kontaktovat poskytovatele serveru** ze kterého nás agresor šikanuje a zamezit mu přístup
- **svěřit se rodičům**
- **svěřit se učitelům**

Docela užitečné internetové tipy pro mladého surfaře

Nikdy se sám nescházej s lidmi, které jsi poznal při chatování nebo v sociální síti a nikdy předtím je neviděl.

Chovej se na internetu fěr.

Neuváděj zbytečně své osobní údaje (jméno, adresu, telefonní číslo, fotografie nebo hesla).

Nedůvěřuj všem informacím na internetu.

Lákavé internetové nabídky, které se tváří, že jsou úplně zadarmo, mohou ve skutečnosti stát hodně peněz.

Nikdy neotvírej emaily a přílohy, když nevíš od koho jsou nebo co v nich je.

Stahování hudby nebo filmů zadarmo je většinou nelegální.

Pokud tedy chceš na svém profilu v sociální síti nebo třeba na YouTube zveřejnit fotky nebo videa, kde jsou i jiní lidé, nejdřív se jich zeptej.

Když ti při surfování na internetu připadá něco divné,...

Docela užitečné internetové tipy pro rodiče mladších dětí do 10 let

Pomáhejte dětem sžívat se s mediálním světem.

Nastavte uživatelský účet a domovskou stránku.

Vytvořte seznam oblíbených a vhodných stránek.

V internetovém prohlížeči zablokujte vyhledávač.

Pozor na reklamu.

S osobními informacemi zacházejte obezřetně.

Zajistěte bezpečnost při komunikaci v chatu.

Nebud'te lhotejní.

Měli byste proto trvat na tom, že se s vámi vaše dítě vždy nejdříve domluví, než na internetu uvede své osobní údaje.

Docela užitečné internetové tipy pro rodiče starších dětí nad 10 let

Nastavte počítač.

Mluvte o nebezpečích internetu.

Braňte se před spamy a vyskakovacími reklamními okny.

Informujte se.

Komunikujte otevřeně a férově.

Stanovte pravidla hranice.

Zajistěte bezpečnost při používání chatu a služeb instant messaging.

Ověřujte důvěryhodnost zdrojů.

Závislost na internetu a počítačových hrách.

Nezapomeňte na autorský zákon.

Nebud'te lhotejní.

www.horkalinka.cz

www.pomoconline.cz

www.saferinternet.cz

Krizový scénář (jednotné postupy při řešení nejobvyklejších případů)

- žák kouří, pije alkohol v prostorách školy a školského zařízení nebo v době vyučování a na školních akcích:
  - oznámení záležitosti zákonným zástupcům
  - oznámení orgánům sociálně právní ochrany dítěte

- žák se dostaví do školy pod vlivem alkoholu nebo jiné návykové látky
  - zajistit jeho bezpečí, ověřit zdravotní stav
  - při akutní intoxikaci volat záchrannou službu, zároveň vyrozumět zákonné zástupce a OSPOD
  - nejedná-li se o ohrožení života a zdraví žáka: volat zákonné zástupce a trvat na tom, aby si dítě převzali
  - zákonný zástupce se odmítá dostavit nebo jej nelze kontaktovat: zajistit povinný dohled a kontaktovat OSPOD

- u žáka je zachycen alkohol nebo tabákový výrobek
  - sepsat zápis (datum, čas, popis předmětu, komu patří, za jakých okolností byly předměty zachyceny a kým)
  - výchovné opatření dle školního řádu
  - zachycené předměty vrátit zákonným zástupcům, o vrácení sepsat protokol

Adaptační kurz

- vhodný pro nové kolektivy
- mají nového třídního učitele
- smyslem je adaptace na novou školu, učitele, nároky...
- cíleně strávený čas s jasnými pravidly na straně žáků, učitelů, vedoucí k seznámení se s lidmi v nově vytvořeném seskupení
- poznání, sebepoznání
- „adaptáček“ by měl své cíle nejen připraveným programem sledovat, ale dát také prostor k vlastní iniciativě, k pocitu **jsme třída** a jako **třída**, co si uděláme, to budeme mít.

Třída by měla okusit pocit, že třídní není jen dospělý s mocí, ale komunikační partner.

Cíle: - ukázat žákům na základě osobní zkušenosti výhody spolupráce

- vést žáky k toleranci, vstřícnosti a pochopení potřeb a postojů druhých
- vytvořit vnější podmínky, aby žáci mohli vnímat, přijímat, vytvářet a rozvíjet etické, kulturní a duchovní hodnoty, které nespočívají pouze v materiálním uspokojení lidských potřeb
- rozvíjet u žáků schopnosti aktivně a tvořivě ovlivňovat měnící se životní a pracovní podmínky
- umožnit žákům navázat nové uspokojivé vztahy, sblížení dětí v rámci kolektivu
- rozvinout u žáků správné komunikativní dovednosti a demonstrovat nové formy efektivního a tvořivého využívání dostupných prostředků komunikace
- navození určité soutěživosti a tlaku na výkon v učení s apelováním na fér hru jako ve sportu
- navodit atmosféru odpovědnosti za třídu (fáze startovací a prolínající se do pozdější práce s kolektivem).

Informační materiál

V souvislosti se zvyšujícími se projevy agresivity, nesnášenlivosti, neúcty k hodnotám, k životu druhých i vlastnímu, alkoholismu a vulgaritě mezi mládeží u nás i ve světě jsme se rozhodli v letošním školním roce zaměřit se právě na prevenci těchto sociálněpatologických jevů mezi žáky základní školy.

Dny proti vandalismu

- Zahájení: **třídnická hodina** (seznámení s pojmem vandalismus, s jeho projevy, případy, kdy se s vandalismem setkali oni,), součástí TH je i vyplnění **ankety**
- Další fáze: **„lovecká“ fáze** (žáci se vyzbrojeni fotoaparáty vydají po stopách vandalů a zdokumentují na svých snímcích jejich řádění)
- Závěrečná fáze: ukázat dětem to, že je hodně těžké napravovat způsobenou škodu, jednak, že energie se dá zúročit lépe než projevy vandalismu, zapojení dětí do **brigádní činnosti** na úpravě školy, zpětná vazba opět jednoduchá anketa

Den prevence ve škole

Cíl: Cílem je vymezení pojmu agrese, seznámení se s možnými důsledky agrese a s legislativou

1. pracovní dílna – úvodní hodina (seznámí žáky s organizací celého dne a s náplní jednotlivých dílen)
– komunitní kruh (seznámení a kladení otázek)
2. pracovní dílna – interaktivní hodina (pomocí interaktivních her učitel zapojí celou třídu a podle typu aktivity se posilují různé kompetence žáků)
3. pracovní dílna – informace (předávání konkrétních informací o agresi)
4. pracovní dílna – závěrečná hodina a zpracování výstupů reflexe (zpracování výstupů různou formou – co se mi líbilo, co jsem se dozvěděl, pocity...)

Žáci budou rozděleni do 5 skupin a postupně budou plnit úkoly na 5 stanovištích.

1. Stanoviště: prezentace s následnou řízenou diskuzí
2. Stanoviště: práce na PC – vyhledávání pojmů, řešení připravených pracovních listů
3. Stanoviště: výtvarné činnosti
4. Stanoviště: řešení modelových situací
5. Stanoviště: tělovýchovné aktivity

Žáci budou pracovat v 30 minutových blocích a vystřídají se na všech stanovištích.

Po ukončení projektu se uskuteční beseda s pracovníky OSPODu či Policie ČR.